

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3511/2022. (XII. 20.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény 133. § (4a) bekezdése, és a szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbíróság helyébe lépő elzárás részletes szabályairól szóló 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet 10/E. § a)–c) pontjai alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A jogi képviselővel (dr. Karsai Dániel ügyvéd) eljáró indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdése alapján nyújtott be alkotmányjogi panaszt.
- [2] Az alkotmányjogi panasz előzményei – az indítvány alapján – a következőképpen foglalhatók össze. Az indítványozó fogvatartott, tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés büntetését a Szegedi Fegyház és Börtönben tölti. A Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja 24.Bv.3005/2020/8. számú végzésében részére 585 600 Ft kártalanítást állapított meg, melynek teljesítését a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bvtv.) 75/S. § (1) bekezdése a) pontjának aa) alpontja alapján a büntetés-végrehajtási intézet által kezelt letéti számlára való átutalás útján rendelte el. A Bvtv. 133. § (4a) bekezdése, valamint a szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbíróság helyébe lépő elzárás részletes szabályairól szóló 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 10/E. § a)–c) pontja értelmében az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti kártalanítás keretében kifizetett összegeket az elítéltek szabadulása idejére kell tartalékolni. A büntetés-végrehajtási intézet parancsnoka az elítélt kérelmére jogszabályban meghatározott esetekben, különös méltánylást érdemlő körülmény esetén engedélyezheti az összegnek vagy egy részének kifizetését az elítélt hozzátartozója vagy kapcsolattartója részére. Ilyen különös méltánylást érdemlő körülménynek minősül a kifizetés, ha az az elítélt vagy hozzátartozója életének, egészségének megőrzése, vagy az elítélt vagy hozzátartozója vagyonát érintő káresemények enyhítése, illetve az elítélt közeli hozzátartozójának temetése miatt felmerülő kiadás érdekében szükséges.
- [3] 2. Az indítványozó álláspontja szerint a támadott rendelkezések sértik az Alaptörvény B) cikkének (1) bekezdésében foglalt jogbiztonság követelményét, az I. cikk (3) bekezdését, a XIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tulajdonhoz való jogát, valamint a XV. cikk (2) bekezdésében foglalt hátrányos megkülönböztetés tilalmát.
- [4] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában előadta, hogy a Rendelet 10/E. §-ában foglalt „különös méltánylást érdemlő körülmények” megfogalmazás sérti a jogbiztonság követelményével összefüggésben a normavilágosság követelményét. Érvelése szerint nem „kalkulálható”, hogy a részére megítélt kártalanítást milyen módon használhatja fel, és a jogszabályhely megfogalmazásából is az következik, hogy az engedélyezés a különös méltánylást érdemlő körülmény fennállása esetén sem kötelező. A büntetés-végrehajtási intézet parancsnoka a támadott normát olyan szélsőségesen tág módon értelmezheti, hogy az indítványozó számára kiszámíthatatlanná teszi a megítélt kártalanítás felhasználását.
- [5] Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tulajdonhoz való jog sérelmét az indítványozó együtt értelmezi a II. cikkben rögzített emberi méltósághoz való jogból levezethető cselekvési és döntési autonómiával. Ebből következően – érvelése szerint – a tulajdonjog korlátozása azon kártalanítás körében valósul meg, melyet alapvető jogai megsértése miatt kapott az indítványozó. A tulajdonjog sérelmét abban látja, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt esetben a szabadulás esélye olyan csekély, hogy az egyébként „tartalékolási céllal” a letéti számlán elhelyezett pénzösszeg hozzáféréseinek korlátozása a gyakorlatban a pénzösszeg

- „teljes elvonását” jelenti. Az Alaptörvény II. cikkében foglalt emberi méltósághoz való jogból levezetett egyéni cselekvési autonómiát az ilyen szintű tulajdonjog-korlátozás teljesen kiüresíti.
- [6] Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében foglalt egyenlő bánásmód követelményének sérelmét okozza az indítvány szerint a tulajdonjog korlátozása oly módon, hogy a különböző helyzetben lévő fogvatartottakat azonos módon kezeli azáltal, hogy a fogvatartottak helyzetében rejlő különbözőségeket figyelmen kívül hagyja. A letéti számlán kezelt pénzösszeg tartalékolása az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt fogvatartottak esetében szerinte hátrányos helyzetet teremt, amelynek észszerű oka nem azonosítható.
- [7] Az Abtv. 56. § (1) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerint tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. A (2) bekezdés alapján a tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, ezek között a 26–27. § szerinti érintettséget, az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmét, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. A (3) bekezdés úgy szól, hogy a befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [8] Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenekelőtt azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság egyes formai és tartalmi törvényi feltételeinek eleget tesz-e. Az alkotmányjogi panasz a határozott kérelem feltételeinek megfelel [Abtv. 52. § (1b) bekezdés], tartalmazza ugyanis azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá amely az indítványozó jogosultságát megalapozza [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pont, Abtv. 26. § (2) bekezdés]; az eljárás megindításának indokait [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]; az Alkotmánybíróság által vizsgálandó jogszabályi rendelkezést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont]; az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezését [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]; indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel [Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pont]; kifejezett kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a támadott jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azt [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont]. Az Alkotmánybíróságnak vizsgálnia kellett azt is, hogy az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz feltételeinek fennállása megállapítható-e a jelen esetben a támadott jogszabály kapcsán.
- [9] Az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság eljárása kivételesen akkor kezdeményezhető, ha az alaptörvény-ellenes jogszabály rendelkezésének alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be a jogsérelem, és nincs a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás, vagy a jogorvoslati lehetőségeit az indítványozó már kimerítette.
- [10] Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) és d) pontja szerinti alkotmányjogi panasz jogintézményének „egyaránt elsődleges célja [...] az egyéni, szubjektív jogvédelem: a ténylegesen jogsérelmet okozó alaptörvény-ellenes jogszabály, illetve alaptörvény-ellenes bírói döntés által okozott jogsérelem orvoslása. [...] [A] panasz befogadhatóságának feltétele az érintettség, nevezetesen az, hogy a panaszos által alaptörvény-ellenesnek ítélt jogszabály a panaszos személyét, konkrét jogviszonyát közvetlenül és ténylegesen, aktuálisan érintő rendelkezést állapít meg, s ennek következtében a panaszos alapjogai sérülnek {33/2012. (VII. 17.) AB határozat, Indokolás [61]–[62], [66]}.” {3367/2012. (XII. 15.) AB végzés, Indokolás [13], [15]}. Tehát „[a] kivételes panasz esetében, mivel az közvetlenül a norma ellen irányul, különös jelentősége van az érintettség vizsgálatának, hiszen a panaszos alapjogában való személyes, közvetlen és aktuális sérelme különbözteti meg a kivételes panaszt az utólagos normakontroll korábbi, bárki által kezdeményezhető változatától. [Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (rég. Abtv.) 20. § (2) bekezdés]” {3105/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [3]}. A kivételes alkotmányjogi panasz kapcsán az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata szerint „[a]z érintettségnek [...] személyesnek, közvetlennek és aktuálisnak kell lennie [lásd: 3110/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [27]].” {3120/2015. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [55]} „Az aktuális érintettség követelménye azt jelenti, hogy az érintettségnek az alkotmányjogi panasz benyújtásakor fenn kell állnia.” {Először 3110/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [27]–[31], megerősítette például: 3123/2015. (VII. 9.) AB végzés, Indokolás [12]; a gyakorlat összefoglalását lásd például: 33/2017. (XII. 6.) AB határozat, Indokolás [32]–[35]; 33/2019. (XI. 27.) AB határozat, Indokolás [18]–[19], valamint 3237/2021. (VI. 4.) AB végzés, Indokolás [27]}
- [11] Az Alkotmánybíróság az indítványozó érintettsége kapcsán a következő megállapításra jutott. Bár a Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási csoportja végzésében megítélte az indítványozó részére a kártalanítás összegét, ezáltal azonban személyes, közvetlen és aktuális jogsérelem nem keletkezett. Az indítványozó nem fordult az alkotmányjogi panaszban támadott rendelkezések alapján a bv. intézet parancsnokához, hogy a kártalanítás keretében kifizetett összegnek vagy egy részének kifizetését kezdeményezze. Az Alkotmánybíróság

töretlen gyakorlata szerint nem állapítható meg az indítványozó érintettsége akkor, ha a támadott jogszabályi rendelkezés az indítványozóval szemben nem került alkalmazásra, vagy annak hatályosulása őt közvetlenül nem érintette (vagyis a jogsérelem nem következett be, nem aktuális) {3170/2015. (VII. 24.) AB végzés, Indokolás [11]}.

- [12] Az Abtv. 26. § (2) bekezdésében foglalt feltétel (érintett-e az indítványozó) hiányában nem kellett vizsgálni, hogy az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogra hivatkozik-e, és az Abtv. 29. §-ában foglaltak teljesülnek-e.
- [13] 3. Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdése alkalmazásával, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés c) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2022. december 6.

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
előadó alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2676/2021.

